

DE NOORD-BRABANDER.

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS - PRIJS

Per Jaar de Stad. / 12.

franco per post. n 14.

DICERE VERUM QUID VETAT?

HORATIUS.

ADVERTENTIE

15 cents de regel.

behalve 35 cents regel.

(Verschijnende driemaal in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

1846.

Met dit nummer van ons dagblad treden wij weder eenen nieuwen jaarkring in, en zouden verneemen van onze vrienden en lezers te kort te doen, indien wij niet een enkel woord aan die tijdgelegenheid widdien.

Ofschoon dankbaarheid voor het veelvuldig genoten goed steeds een dierbare plicht van den mensch is, vermeenen wij echter, zonder te vreezen, in het minst aan dien plicht te kort zullen te doen, te mogen vaststellen dat het afgelopen jaar zich, onder vele opzichten, niet zeer gunstig onderscheiden heeft en gevoelen ons daarbij nog gedrongen te verklaren, dat het thans ingetreden zich niet met zeer blinde uitzigten opent.

Wie zal het durven wagen, hiervan de oorzaken aan te wijzen? Een moeijelijk en veel omvattend werk, dat daarenboven aan te veel uiteenlopende en tegenstrijdige gevoelens onderhevig is, om er iets stelligs van te kunnen verwachten. Wij voor ons achten het genoegzaam te zeggen, dat de druk der tijden welke wij beleven, tot voornaamste oorzaak heeft de algemeene spanning, welke sedert lang door de gansche maatschappij heerscht; en welke spanning men allerwege, door eene onbegrijpelijke onvoorzigtigheid, heeft getracht meer en meer op te winden in plaats van te bedaren; zoodat de maatschappij eenmaal overspannen zijde, niets anders kan voortbrengen dan hetgeen wij thans beleven en in het verschiet ontwaren. Daarbij komt, wel is waar, dat die spanning, om het zoo eens uit te drukken, vernaast en wellicht nog ongunstiger is geworden, door eene bittere onverschuldigheid, welke boven het bereik van menschelijke vermogens en inzigten is: door het mistukken namelijk van een groot deel van den jaarlijkschen oogst over bijna alle landen van Europa en zelfs andere werelddeelen; welke ramp juist, uit hoofde de reeds bestaande spanning, des te gevoellijker getroffen heeft.

En inderdaad, wie zal ontkennen, dat die spanning algemeen en in alle levenskrachten der maatschappij is doorgedrongen? En wie zal niet bekennen dat eene spanning in de maatschappij een anti-normale toestand is, welke, na een zeker toppunt bereikt te hebben, zich te goede of ten kwade moet oplossen? Wij beven de voltooiing dier oplossing nog niet, mer de spanning is te duidelijk, om niet opgemerkt te worden, en de oplossing zal dus niet achterblijven.

Vraagt men nu waar de oorzaak dier spanning te zoeken is? Het zou gewis eene groote onbegrijpelijkheid zijn, dezelve alleen toe te schrijven aan hen, die het beheer der maatschappij in handen hebben, en over de gansche wereld niets anders te willen zien, zoo als bij een heel geval is, dan eenen tweevoudigen

toestand, namelijk van onderdrukten, die de onderdanen zijn, en van onderdrukkers, die de regeerders of liever de regeringen zijn. Dit is zoo veel te ongerijmder, daar in zulk geval, geene spanning denkbaar is. Maar, op het grondgebied blijvende, waarop wij ons thans bevinden, vermeenen wij, dat juist de spanning daar vandaan komt, dat bij de onderdanen eene zucht bestaat naar heerschen, welke niet altijd binnen de palen gehouden wordt, welke door besef van plicht en van welbegrepen belang worden voorgeschreven; terwijl van de andere zijde, de regeerders of regeringen met hand en tand aan het oppergezag willen vastgeklemd blijven, en er niet toe kunnen of willen besluiten, om den invloed van steeds toenemende beschaving en verlichting en daaruit voortvloeiende meerdere zucht naar vrijheid en naar aandeel in de regeling der maatschappelijke belangen, te ondergaan. Van daar aan de eene zijde hevige oppositie, welke helaas! maar al te dikwijls de grenzen van recht en wettigheid overschrijft, en van de andere zijde pogingen tot naauwer toehalen van de teugelen des bewinds en tot reactie: en uit dien toestand wordt spanning geboren.

Wanneer wij een oog werpen op hetgeen de afgelopen jaarkring aan gebeurtenissen opgeleverd heeft, valt het niet moeijelijk, de meest belangrijke dier gebeurtenissen, tot deze algemeene oorzaak terug te brengen; zij scharen zich, als het ware, om dezelve heen, en maken een zamengedrongen geheel uit, dat luide om eene ontkenning roept.

Ons bestek gedooft geene opsomming van al die bijzondere gebeurtenissen: maar wie ontwaart niet allerwege dien strijd tusschen de twee bovengenoemde elementen, welke de maatschappijen verdeelen! Men ga land voor land na.

Engeland wil zijne ijzeren hand over Ierland uitgestrekt houden, Ierland wil vrij zijn, en heeft den strijd tot het bekomen dier vrijheid moedig aangevangen. De engelsche aristocratie had de graanwetten noodig; de handel moest onder die aristocratie het hoofd buigen, doch deed dit ook niet gewillig; altijd heeft hij gewerkt en gestreden, om zich van zijne boeijen te ontdoen; altijd echter stuitte zijne pogingen al tegen de overmagt der aristocratie; onverwachte en bevenmenselijke gebeurtenissen konden echter de verwarring in het aristocratisch kamp strooijen en met verdubbelde slagen hervangt de handel zijnen aanval, en zal ditmaal waarschijnlijk zegevieren.

Geen land is er wellicht, waar de vrijheid niet duidelijker woorden in het volksverdrag geschreven staat, dan in Frankrijk; en ziet, terwijl het volk luide om de verwezenlijking dier vrijheid roept, tracht de regering de banden der voogdijschap toe te halen. Op het geroep van uitbreiding van kiesstelsel, ten einde de vrijheid meer tot in de zalen der wetgevende

magt doordringe, antwoordt de regering met de fortificatiën van Parijs; op het geroep om vrijheid van onderwijs, door het charter gewaarborgd, antwoordt de regering met de verjaaring van de jesuiten, van burgers van den staat, wier regten als zoodanig plegtig door het charter zijn geheiligd, en die men niets anders kan ten laste leggen, dan de ijdele en leugenachtige uitvallen van eenige eervergetene romanschrijvers en de hersenschimmen van eenige om populariteit verlegene eer- en heerschzuchtigen. Op het geroep om vrijheid van geweten, antwoordt de regering met de bisschoppen voor de halie van den staatsraad te brengen.

In Pruisen is eene constitutie beloofd, en streeft men naar een steeds toenemend absolutismus. Daar strekt de ijzeren hand van overheersching zich over alles uit en zoekt men door eene centralisatie van alle magt en gezag onverbreekbare ketenen te smeden.

In Rusland, maar dit typus van dwingelandij willen wij liever geheel onaangeroerd laten.

In een woord, waar men ook de oogen rondom zich slaat, overal ontwaart men spanning; en eene spanning veroorzaakt door eene van elkander afwijkende rigting der twee groote deelen van de maatschappij: regeerders en onderdanen.

In ons vaderland is het niet anders gelegen. Na een al te lang tijdvak van het kunstmatigst gesponnen absolutismus, onder den schijn van grondwettige vrijheid, brak voor de Natie een nieuwe dageraad aan. Zij begroette dien met hartstogt, omdat zij hoopte te herteven. Hoe is die hoop verwezenlijkt? De geschiedenis der laatste jaren is daar, en te versch in het geheugen, om uitvoerig opgehangen te worden, die zulks bewijst. Maar vooral in het afgelopen jaar is aan die blijde hoop den gevoeligsten slag toegebracht; toen, na de grootste opoffering, welke zich wellicht immer eene natie heeft laten welgevalen, om den berooiden toestand des vaderlands op te beuren, het Nederlandsche volk vermeende, dat het oogenblik geboren was, om het loon dier opoffering in te oogsten en eenige mannen als hare voor sprekers en verdedigers optraden, stuitten al die hoop, al die schoone verwachtingen op den bepaalden en duidelijk uitgedrukten wil der regering af. Onder den druk van bijna onbegrijpelijke lasten gebukt, hoopte het volk verbetering onzer instellingen, door eene uitbreiding van ware vrijheid, verlichting in dien druk te zullen vinden, zoo niet in mindere oeffening, althans in eene, door uitbreiding van vrijheid en omhefzing van vrijzinnigere beginselen bewerkte vermeerdering van welvaart; die hoop is voor lang vervlogen; en de ijdeling dier hoop heeft achteruitgang bewerkt. De zegepraal heeft overmoed verwekt en gierend leedwezen en een angstig voorgeroep.

heeft het afgelopen jaar zich gesloten met handelingen, welke eene noodlottige reactie te gevoelt doen zien. Wij bedoelen eene wet op de drukpers, ter wering van de kleine dagbladen (*) en de tegen eenige groote aangelegde vervolgingen.

Ziedaar dus in groote trekken den toestand geschilderd, waarmede het jaar 1840 men kring voor ons gesloten heeft, en het nieuwe jaar den zijnen voor ons opent. Treurig is de terugblik, naar het vooruitzicht. Niet datgene wat wellicht het meeste kwelt, veronrust ons het meest: namelijk de vrees voor gebrek en hongersnood. Trouwens, dit komt van hooger hand, en van eene hand die slaan kan, maar ook tevens magtig is, om te heelen; van eene hand die altijd eene vaderhand is en blijft. Maar het kwaad, dat de mensch zich zelf berokkent, ziedaar waarvan de gevolgen het meest te duchten zijn. In onze pogingen tot leniging der eerste ramp, mogen wij vertrouwend opzien naar Hem, onder wiens hand wij gebukt gaan, en dat vertrouwen is edel, pligtmatig en zal niet verijdeld worden. Maar wanneer de mensch zichzelve tot aan den rand des afgronds brengt, mag hij dan zonder overmoed, vorderen, dat zijn vertrouwen op hoogere bescherming zoo maar door eenen goeden uitslag bekroond wordt, zonder dat de opperste beschikker van zijn lot hem eene gevoelige les over zijne nietigheid geeft?...

Waar zouden wij eindigen indien wij nu eens aan het wenschen moesten gaan? Wij willen liever onze reeks van wenschen in eenen enkelen algemeenen zamenvatten: dat zich de treurige en wezenlijk angstige vooruitzichten welke alle takken van ons maatschappelijk bestaan bedreigen, niet mogen verwezenlijken, dat het nieuwe jaar eene nieuwe rigting aan den gang der zaken en omstandigheden geve; dat allen, wie ook, eindelijk den afgrond zien, welke ons toegaapt en met vereende krachten denzelfden ontvlugte. Den Vorsten wenschen wij wijsheid, kracht en beleid: hunnen raadslieden belangloosheid, goede trouw en licht; der staatsmagten onafhankelijke medewerking ten goede, vergetelheid van zich zelve, aandacht op de algemeene belangen; der onderdanen rust, kalmte, onderwerping, waardigheid in houding, bedaardheid in hun streven naar beter.

Den rijken wenschen wij overigens eene buitengewone mate van liefdadigheid, en onbekrompene hulpvaardigheid; den armen en behoeftigen geduld, onderwerping aan hoogere raadsbesluiten, vertrouwen in eene vaderlijke Voorzienigheid en in hunne meer gegoede broeders. Den burgeren eendragt vrede en liefde; der vrijheid bloei; der welvaart uitbreiding; der wetten kracht; der godsdienst toenemenden invloed; al onzen lezers heil en zegening; onszelven volharding ten goede, en toenemende ondersteuning in de op ons genomen taak.

(*) De Noord-Brabander heeft in een zijner nommers zijne overtuiging aan den dag gelegd, dat deze wet alleen uit een financieel oogpunt was ontworpen en wilde er toen geene strekking tegen de vrijheid van drukpers in zien. Die overtuiging was op 's ministers' eigen woorden gegrond; maar sedert die tijd hebben anderen hem uit den droom geholpen, en daar deze wils galden dan woorden, is zijne overtuiging der lezers ingedragen.

O'CONNELL.

Ierland heeft onlangs van de jaarlijksche bijdrage voldaan, welke het dezelfde bevrijder toekent. Of schoon het bedrag daarvan nog niet nauwkeurig bekend is, schijnt het 300 of 250,000 gl. te zullen bereiken, even als in het afloopende jaar, en in onderscheidene aangelegden, onder anderen te

Dublin hebben de intekeningen dezelfde hoogte bereikt als in 1844.

De heffing van deze schatting geeft geregeld aan de vijanden van O'Connell de gelegenheid aan de hand, om tegen den Ierschen held de oude lasten in op te werpen. De voorzeker liden hij om andigheden, waarin tenmiddelelijk gepraagde te vervolgen van het erlijk van een aansluiting gebede van den Ierschen volk, gaf eene natuurlijke aanleiding om de verwijtingen, die reeds eenigszins verouderd waren, met nieuwe kracht voort te zetten. De Times en zijne trawanten hebben die gelegenheid niet laten voorbijgaan, evenmin als de schrijvers, die gewoonlijk te Parijs de artikelen der Londensche bladen overnemen (de Nederlandsche dagbladen zijn ook niet in gebreke gebleven, den weerklank dier artikelen te laten hooren). De eene zoowel als de andere hebben, in naam der menschevriendheid de belangen der Iersche volksklassen bepleit tegen den bederfenden koning, wiens plunderzucht hen tegen de borst stuit.

» Hoe! zegt men, de Iersche landman wordt met hongersnood bedreigd en O'Connell durft de hand naar hem uitsteken! die man, die kasteelen en jagthonden heeft, gedooft dat men, starrer bij stuur, op arme huisgezinnen eene som van 250,000 gl. ligt, terwijl zij, die dezelfde belaten moeten, geen enkelen dag te eten hebben! »

Ziedaar ongeveer het klaaglied dat de dagbladen jaarlijks aanheffen, wanneer het Iersche volk zich gereed maakt, om aan deszelfs hoofd eene vrijwillige schatting te kwijten, welke het zich als een blijk van dankbaarheid heeft opgelegd.

Niets is gemakkelijker dan menschevriendheid uit te kramen ten voordeele van een onderdrukt volk, wanneer men daarbij noch zijn persoon, noch zijne beurs behoeft ten offer te brengen. — Maar de aard zelf der beschuldigingen tegen O'Connell bewijst, dat degenen die hem laken, weinig met Ierland's toestand en met het karakter van deszelfs bewoners bekend zijn. Men maakt O'Connell een verwijt wegens de civiele lijst hem door zijn vaderland toegekend, maar men wacht zich wel, te spreken van de opofferingen, welke deze groote burger voor zijn vaderland gedaan heeft en nog steeds doet. Dus bij de vermelding der duizenden, welke O'Connell van zijne landgenooten ontvangt, bedenkt men niet, dat hij zijn vermogen, zijnen stand, de hem aangeboden waardigheden, de schoonste dagen van zijn leven voor hen heeft opgeofferd. De Ier, die door Engeland tot een zoo ellendig bestaan gedoemd is, wil niet dat men hem van on-dankbaarheid zal kunnen beschuldigen; wij zien hem zich met een karig voedsel vergenoegen, om zijne krachten te ondersteunen en voor zijne priesters de vruchten van zijn zweet wegleggen. Ierland is wel arm, maar nog meer Catholiek; en het verduurt met eene heldhaftige edelmoedigheid de zware offers welke op hetzelfde drakken. Het betaalt de lasten, welke de anglikaansche Kerk het oplegt; daarbij onderhoudt het op eene waardige wijze zijne Catholieke kerkrijting, zijne vier aartsbisschoppen, drie en twintig bisschoppen zijne dekens en drie duizend priesters; het stort wekelijks in de kas van het herroepings genootschap sommen gelds, welke den invloed dier magtige maatschappij steeds vermeerderen. Eindelijk wanneer de zondag na half november daar is, vindt het nog middelen genoeg, om aan O'Connell eene schatting te betalen, welke gewoonlijk 150,000 gulden bedraagt, soms tot 250,000 gulden opklimt en nimmer beneden de 100,000 gulden daalt. En deze schatting, even edelmoedig aangeboden als eervol aangenomen, is het, welke aan O'Connell als eene groote misdaad wordt toegerekend.

Indien de onverzekerbare vijanden van den Ierschen vertegenwoordiger de zaak van meer nabij beschouwd en de aanspraak van O'Connell op de civiele lijst, hem door Ierland toegekend, in

overweging namen, zouden zij waarschijnlijk de zaak onder een geheel ander oogpunt inzien. Zij behoorden daartoe te bedenken, dat meer dan 20 jaren voor de emancipatie der catholijken, al de lasten dezer gewichtige zaak (en dit is niet weinig gezegd) allen den Ierschen drukker, die de altaren van Ierland wilde vrijmaken. O'Connell droeg toen alleen alle de kosten, benodigd voor de bijeenroeping en het houden der meetings; hij moest alle brieven beantwoorden, alle zaken onderzoeken van zoovele menschen, die de herstelling van eene grief verlangden. Later, en wel op een tijdstip toen al de minuten van zijnen tijd met guinjes betaald werden, toen zijne inkomsten geene andere grenzen hadden dan zijne fysieke krachten, toen zijne maaltijden en nachtrust niet meer dan den streng gevorderden tijd innamen, heeft hij gedurende meer dan twintig jaren dagelijks een aantal uren besteed aan de belangen der catholieke emancipatie, zonder andere vergelding dan eene som van 900 gl., de opbrengst van eenige vrijwillige inschrijvingen.

In het jaar waarin de emancipatie verkregen werd had O'Connell, die de eerste plaats bekleedde bij de balie van Dublin, door zijne praktijk 100,000 gl. gewonnen. Toen waren de eerste moeielijkheden te boven gekomen; met de helft zijner gewone werkzaamheden kon hij zijne inkomsten verdubbelen. Maar de groote volksmeener dacht dat Ierland hem noodig had en hij deed afstand van die schitterende loopbaan en de eer welke hem in dezelve wachtte. Hij wierp zijne rijke inkomsten in den wind, om zich geheel aan de zaak van zijn vaderland en van zijne landgenooten toe te wijden. Men noemde ons, om den roem van den Ierschen held te verkleinen, eenen menschevriend, die in onze dagen een voorbeeld zou geven eener vaderlandsliefde, eener zelfopoffering, eener verknoochtheid gelijk aan die van dien koning, welke men denkt verachtelijk te maken door hem den naam van bedelaar toe te werpen. Maar dit is nog niet alles; O'Connell heeft nog andere offers gebracht. Om hem te betengelen en tevens zijne veelvuldige diensten te beloonen, liet het engelsch gouvernement hem door lord Normandy de hooge waardigheid aanbieden van eersten lord baron van de Echiquier, of indien hij dezelve liever wilde, de plaats van meester der rollen. Op dat tijdstip werd O'Connell reeds oud en de aanvaarding ware hem zooveel te gemakkelijker gevallen, daar men eene zoo eervolle afzetting aan zijne jaren en daardoor veroorzaakte behoefte aan rust zou hebben toegeschreven. Doch deze bedenkingen konden het geweten van den grooten vaderlander niet grasststellen. De rampen van zijn vaderland verjuugden zijn hart en bij het van de hand wijzen dier waardigheden, raadpleegde hij slechts de belangen van Ierland.

Ziedaar den man, welke men vuige hartstogten draft aanwijzen, welke men wil laten doorgaan als eenen eersuchtigen, eenen gierigaard, eenen uitkleeder der armen. Ja, O'Connell ontving eene schatting in geld; maar is die som, welke Ierland hem toekent, eene zelfs materiele schadestelling van hetgeen hij voor Ierland heeft opgeofferd? Wij willen niet eens spreken van de zedelijke diensten die hij bewezen heeft, want dezulken laten zich door geen goud betalen. Men ziet dus dat e belasting ten behoeve van O'Connell van zondigen aard is, dat zij evenzeer degenen die deze betalen als hem die dezelve ontvangt tot eer verstrekt.

Maar veronderstellen wij voor een oogenblik dat O'Connell in deze buitengewone omstandigheden van die schatting wilde afzien, meent men, at Ierland hierin zou toestemmen? Het antwoord op deze vraag kan niet twijfelachtig zijn, noch in ieder, die de gevoelens van trotsch en danbaarheid kent, welke de Ieren bezien. Het is de schuld, welke de nationale eer, als heilige beschouwd

